

Dinsdag 9 januari 1917 – ochtendeditie

Het vluchtoord Ede.

Het tweede kamerlid de heer Koster heeft enkele dagen geleden de volgende vragen gericht tot de minister van binnenlandse zaken:

Is het bericht in de dagbladen juist, dat het vluchtoord te Ede zal worden opgeheven?

Zo ja, welke redenen hebben de minister ertoe geleid, het besluit tot deze opheffing te nemen?

Acht de minister een massale verhuizing van 4000 vluchtelingen, waaronder ongeveer 2000 kinderen in dit jaargetijde niet zeer bezwaarlijk, en vreest hij niet, dat daardoor de goede geest onder hen zal worden geschaad?

Zijn niet aan de opheffing van een vluchtoord en de daarop volgende overbrenging van de bewoners zeer grote kosten verbonden?

Is de minister bereid, op grond van de bezwaren en van de te maken kosten een eventueel voorgenomen opheffing van het vluchtoord te Ede in nadere overweging te nemen?

Men meldt ons:

Het besluit van de minister van binnenlandse zaken om het vluchtoord Ede op te heffen, heeft onder de kampbevolking grote ontroering verwekt.

Het staat wel vast, dat een groot deel niet naar Nunspeet zal overgaan; er zijn er zelfs, die nog liever de ontbering in België weer tegemoet gaan dan naar Nunspeet te vertrekken. De autoriteiten hebben hieraan gedeeltelijk zelf schuld, omdat zij Nunspeet steeds

hebben voorgesteld als een soort strafkolonie; er is dan ook nog altijd militaire bewaking.

Zodra het plotseling opgekomen besluit van de minister bekend werd, heeft zich onder de vluchtelingen een comité gevormd, dat reeds verzoekschriften heeft gezonden aan de koningin en de minister en ook stappen heeft gedaan bij andere autoriteiten om het besluit opgeheven te krijgen. Daarbij is gewezen op verschillende bezwaren tegen de uitvoering van het besluit van de minister.

De vrijzinnig-democratische en de sociaaldemocratische kamerfractie zullen de zaak in de tweede kamer ter sprake brengen.

Naar ons werd medegedeeld, zal het bedrag van 60.000 gulden, genoemd als verplaatsingskosten, zeer zeker veel te laag blijken. Het aantal vluchtelingen in Ede is op dit ogenblik ruim 4300; voor al dezen is te Nunspeet geen plaats; er zal ruimte gemaakt moeten worden voor ongeveer 3000 mensen. Deskundigen, die met het werk bekend zijn en ook met de toestand van de barakken te Ede, menen, dat het verplaatsen, vooral nu, zeer kostbaar zal zijn, omdat aan het verplaatsen van de barakken, d.w.z. het afbreken en weer opbouwen van houten gebouwen, die nu reeds twee jaar hebben gestaan, groot risico verbonden is, nog daargelaten de moeilijkheid om aan materialen, vooral spijkers, te komen.

Deze deskundigen schatten de kosten op ten minste 150.000 gulden. En dan zou het, zelfs indien de exploitatie in Nunspeet enkele centen per dag per persoon goedkoper is, langer dan een jaar duren, eer de kosten van de verplaatsing zijn teruggevonden. Doch volgens de laatste cijfers van minister Cort van der Linden, medegedeeld in de eerste kamer op 18 december, was het bedrag der verpleeggelden te Nunspeet gemiddeld 55 ½ cent per dag per persoon, en in november, de laatste maand dat kolonel Mingels te Ede het beheer voerde, was

dit bedrag daar, volgens de reeds in Den Haag goedgekeurde rekening, 52,3 cent per dag.

Het schijnt, dat ook door de Belgische autoriteiten aandacht aan de zaak wordt geschonken. Niet onwaarschijnlijk is zelfs een voorstel aan onze regering van die zijde te verwachten.

Verder kunnen we nog mededelen, dat sedert het optreden van generaal Dreiber op de exploitatie van het vluchtoord Ede niets is bezuinigd. Alleen de verwarming van de barakken is iets verminderd. De bevolking meent, dat de kindersterfte (in december 17, tegen in november 3) hiermee in verband staat.

Berlijn, 8 januari. Officieel: Bij het IJzerfront, in de boog van Ieper en ten noorden van de Somme heeft zich bij tijden een levendige artilleriestrijd ontwikkeld. Door geslaagde luchtgevechten en het vuur van onze afweerkanonnen heeft de vijand zes vliegtuigen verloren.

Londen, 8 januari. Officieel: Het geschut is op een aantal punten langs de linie in de weer geweest. Wij hebben doeltreffende bombardement beoosten Nieuwkapelle aangericht. De vijand beschoot Ieper met kracht.

De weggevoerde Belgen.

Parijs, 8 januari. Bij de indrukwekkende betoging van de bond voor de rechten van de mens tegen de wegvoering van Belgen, waaraan vele ministers deelnamen, heeft een brief van Léon Bourgeois, waarin hij eerbiedig hulde brengt aan België, in drie opzichten martelaar – wegens de schending van de onzijdigheid, de moordpartijen en de schandelijke deportaties op grote schaal – diepe indruk gemaakt.

Painlevé heeft de moed en de standvastigheid van de bewoners in de bezette streken tot voorbeeld gesteld, wat aangaat de tegenstand die zij bieden aan de slinkse voorstellen van de Duitsers ten gunste van de vrede.

De gouverneur-generaal van België, baron von Bissing, is zondag te Wiesbaden aangekomen. Hij denkt daar geruime tijd een kuur te ondergaan. Zijn vrouw was er al enige tijd.

Tegenspraak.

Het Belgische gezantschap deelt het volgende mee:

De Duitse pers en de dagbladen in de onzijdige landen zowel als in het bezette deel van België, welke laatste zich te Berlijn laten inspireren, hebben in de laatste tijd onware berichten verspreid nopens een door Engeland aan Belgisch Kongo verstrekte lening.

Zou men die berichten geloven, dan zou België, om die lening te verkrijgen, aan Engeland de belangrijkste en rijkste gedeelten van Kongo benevens het gehele actief en de algemene ontvangsten van deze kolonie in onderpand hebben moeten geven, hetgeen en onze vazaltoestand en de baatzuchtige oogmerken van Engeland ten aanzien van onze kolonie zou aantonen. Deze beweringen waren zo klaarblijkelijk tendentius, dat wij nalieten er eerder aandacht aan te wijden. Maar ze meer en meer verbreed ziende, achten wij het nodig ze beslist tegen te spreken. België heeft noch enig Kongolees gebied, noch iets anders aan Engeland in onderpand verstrekt. En Engeland heeft er ook niet om gevraagd.

Daar Belgisch Kongo, waarvan de geldmiddelen naar men weet geheel afgescheiden zijn van die van België, aanzienlijke sommen nodig heeft ter voorziening in de behoeften van zijn economische ontwikkeling, heeft het met Engeland een lening van 90 miljoen

gesloten. Deze lening is op de meest gunstige voorwaarden gesloten die het koloniale domein, in al zijn bestanddelen onaangetast laten.

De Britse regering heeft, met de haar eigen belangeloosheid, geen enkele bijzondere waarborg geëist, vertrouwen stellend in de werkzaamheid en de goede trouw van haar bondgenoten. Ze weet dat Kongo meer en meer tot bloei geraakt ondanks de beproeving van de oorlog en dat tot terugbetaling op de vervaldag zal worden overgegaan.

Bij het ineenzetten van haar werk, dat beoogt verwijdering te stichten, heeft de vijandig gezinde pers zich bediend van een bepaling van het wetsbesluit van de 1^e september 1916, waarbij de lening werd toegestaan. Volgens die bepaling “zullen de terugbetaling en de rentedienst gedragen worden door het actief en de algemene ontvangsten van de kolonie.”

De Belgische wetgever heeft hierdoor heel eenvoudig vastgesteld ten laste van welk budget de benodigde bedragen zullen komen voor aflossing of voor de rentedienst; en waar dus de vijandig gestemde pers, in haar streven naar verdachtmaking, gemeend had – door zinsvervalsing overigens – een clause betreffende een overeenkomst met Engeland te vinden, is er slechts sprake van een bepaling van binnenlands fiscaal recht, door de Belgische wetgevende macht in de volle uitoefening van haar soevereiniteit uitgevaardigd.

Hieraan mag volledigheidshalve worden toegevoegd, dat er nooit sprake is geweest van het sluiten van een tweede koloniale lening.

Dinsdag 9 januari 1917 – avondeditie

Berlijn, 9 januari. Officieel: Duitse marinevliegtuigen hebben in de middag van de 7^e januari kampementen ten westen van De Panne en in de badplaats Nieuwpoort met succes met bommen bestookt.

Het vluchtoord te Ede.

In aansluiting aan ons bericht, dat de Belgische autoriteiten aandacht aan de voorgenomen ontruiming van het vluchtoord te Ede schenken, schrijft Het Volk: Wij hebben daar ook iets van gehoord. Zijn we wel ingelicht, dan zouden de Belgische autoriteiten voornemens zijn om aan de Nederlandse regering aan te bieden het vluchtoord over te nemen en voor Belgische rekening verder in bedrijf te houden.

Men weet, dat van Duitse zijde herhaaldelijk is beweerd, dat er reeds voor het uitbreken van de oorlog Franse troepen in België waren, maar dat dit telkens van Belgische en Franse zijde is tegengesproken. Ook dit is een kwestie, die de geschiedschrijver later zal moeten uitmaken.

In de Vossische Zeitung vinden wij de volgende verklaring, door een Franse krijgsgevangene, met name Alcide Lanciel, tegenover de Duitse militaire overheid afgelegd:

“Bij het uitbreken van de oorlog stond ik als actief soldaat bij de 1^e compagnie van het 148^e regiment infanterie bij de standplaats Givet. Reeds de 1e augustus 1914 werd ons regiment met de spoortrein over de Frans-Belgische grens in de richting Dinant vervoerd, en wij werden nog dezelfde dag te Yvoir in België uitgelaten. We losten ons per compagnie in kleinere afdelingen op. Zondag de 2e augustus stonden we in Anhée en Houx op post.”

Of er nog andere Franse troepen voor het uitbreken van de oorlog België waren binnengerukt, wist de soldaat niet.

De Vossische Zeitung tekent hierbij aan, dat dus Franse troepen met toestemming van de Belgische autoriteiten het Belgische deel van het belangrijke Maasdal bezetten, en dat de eerste Duitse troepen eerst drie dagen later, op 4 augustus, over de Belgische grens kwamen. Verder houdt de Vossische vol, dat er ook reeds op het einde van juli Engelse troepen in Frankrijk waren geland.

Verder meldt het blad, dat een lezer het mededeelt, het volgende in april 1915 voor het Berlijnse Amtsgericht te hebben beëdigd:

“De 28^e of 29^e juli 1914, ‘s morgens, heb ik een brief, eigenhandig door de actieve minister Thomson (Franse minister van handel) geschreven, en gericht aan de heer dr. Josserand te Contreville, in handen gehad, waarin hij schrijft: “Wij (de Franse regering) zijn nauwkeurig ingelicht. Rusland gaat door, er kome wat er wil. Het kan echter nog veertien dagen of drie weken duren.”

(Bemerk de tegenspraak onder de telegrammen).

Te Enschede zijn gisteren twee Belgische krijgsgevangenen aangekomen, die te Glanerbrug over de grens zijn gekomen. Ze zijn genaamd I. Coupé en Henry Deputter.